



ANNALES SCIENTIA POLITICA

VOLUME 11, NUMBER 1, 2022

ANNALES SCIENTIA POLITICA

Vol. 11, No. 1, 2022

MICHALCO, D.: Suvák, D.: *Foucault (From the Care of the Self to the Aesthetics of Existence and Beyond)*(book review). *Annales Scientia Politica*, Vol. 11, No. 1 (2022), pp. 53 – 55

DAMIÁN MICHALCO

Institute of Philosophy
Faculty of Arts
University of Prešov
Slovak Republic
E-mail: damian.michalco@smail.unipo.sk

FOUCAULT (OD STAROSTI O SEBA K ESTETIKE EXISTENCIE A EŠTE ĎALEJ)

Suvák, V.

Bratislava: Petrus, 2021. 252 s.

ISBN 978-80-89913-63-3

DAMIÁN MICHALCO

Institute of Philosophy

Faculty of Arts

University of Prešov

Slovak Republic

E-mail: damian.michalco@smail.unipo.sk

Filozofia Michela Foucaulta je v slovenskom prostredí etablovaná a pomerne dobre známa. Stále sa nám však objavujú otázky týkajúce sa obdobia filozofického myslenia z posledných rokov Foucaultovho života (koniec 70. a prvá polovica 80. rokov). Jednotlivé filozofické koncepty z tohto obdobia nevyšli v jednotnej podobe. V tejto ére Foucaultových diel nastali oproti jeho skorším prácam výrazné zmeny výskumu, ktoré sa zachovali v podobe prepisov z prednášok a rozhovorov, s ktorými pracuje Vladislav Suvák, historik antického myslenia a autor moderných interpretácií starovekého myslenia v dielach súčasnej filozofie. V neskorom období sa Foucault zaoberá antickým myslením a odhaľuje koncepty, ktoré sa stávajú kľúčovými pre Suvákovu motiváciu napísať knihu z obdobia prednáškových cyklov z prestížnej Collège de France, ktorá je pre nás dynamickým obrazom intelektuálnych diskusií. Myslíme si, že predložená práca si zaslúži podrobnejšiu analýzu, ktorú by sme radi uviedli v troch bodoch.

Štruktúra a štýl. Text predloženej knihy je členený do ôsmich samostatných štúdií, ktoré jednotlivo mapujú myslenie "neskorého" Foucaulta. Celkové členenie textu je systematické

a jeho úlohou je sprehľadniť vybrané témy, slovami autora v úvode knihy: „Táto kniha nechce podať komplexnú interpretáciu [...] zámerom je načrtnúť vybrané foucaultovské témy“ (s. 11). V našej recenzii sa preto budeme držať princípu stručnosti ako autor knihy, ktorý si pre svoju analýzu vybral nasledujúce témy: guvermentalita, starosť o seba, kultúra seba samého, hovorenie pravdy, estetika existencie, dejiny subjektivity. Zámerom autora je objasniť vybrané témy a dať ich do vzájomných súvislostí pre lepšie zorientovanie sa v myšlienkovom svete Foucaulta prostredníctvom koherentných štúdií. Štruktúrou ide o akademický text, ktorý ponúka predstavenie jednotlivých tém formou prednášok. Pri čítaní knihy môže mať čitateľ dojem, že mu Suvák vysvetľuje jednotlivé tézy akoby bol fyzicky prítomný a sedel v prednáškovej miestnosti. Napriek tomu, že knižná publikácia nie je vysokoškolskou učebnicou má aspiráciu stať sa sprievodcom pri štúdiu filozofie. Autor pri generovaní textu preukazuje svoje skúsenosti detailnej interpretácie komplexných téz a jednotlivé témy dáva do vzájomných súvislostí. Pravdepodobne ide o špecifikum autorovho štýlu, ktorý ne-

ponúka len knižne, ale aj poslucháčom štúdia filozofie vo svojej pedagogickej praxi.

Vzhľadom na charakter práce sú okrem úvodu a jadra súčasťou dve samostatné pasáže a citovaná literatúra. V prvom rade hovoríme o závere knihy, ktorý nás zaujal autorovou úprimnosťou. V závere svojej knihy nehodnotí, nesumarizuje a nechystá sa „urobiť niečo z toho, čo sa zvykne robiť na záver“ (s. 231). Namiesto (tradičného) záveru uvádza svoje poznámky, ktoré sú „úprimnou“ výzvou ako možno analyzovať postavenie človeka v modernom svete, ako sa inšpirovať analyzovanými textami, ako pokračovať vo filozofovaní v súčasnom odkaze Foucaulta. Autorove poznámky sú tvorené sekundárnou literatúrou, ktorej odkazovanie nájdeme v priložených poznámkach pod čiarou, ale aj jeho vlastnými slovami, v ktorých je „presvedčený, že foucaultovským textom treba ponechať ich hlas a namiesto toho, aby sme ich prehodnocovali, je tu možnosť zapojiť jednotlivé analýzy do nášho vlastného premýšľania o postavení človeka v súčasnom svete“ (s. 233). Druhú časť tvorí krátka jazyková poznámka, v ktorej autor textu obhajuje použitie neštandardného prepisovania gréckych slov. V rámci jednotlivých ôsmich štúdií autor bravúrne používa poznámky pod čiarou, ktoré majú relevantné miesto pre identifikáciu autorovej snahy naplniť a realizovať ciele pokryť celý komplex vybraných a spracovaných tém. V poznámkach pod čiarou sa nenachádzajú len odkazy na ďalšiu literatúru, ale aj vysvetľujúce faktické poznámky. V rámci štruktúry knihy nesmieme opomenúť fakt, že je kniha koherentná a jej jednotlivé časti na seba navzájom odkazujú a vystupujú ako ucelený celok. K stanovenému zámeru zodpovedá členenie textu a hodnotíme ho veľmi pozitívne, pretože hneď po uvedení knihy autorovými slovami sa môžeme ponoriť do jednotlivých kapitol knihy. Je podľa nás potrebné poznamenať, že veľmi obohacujúcou časťou textu je jeho prvá polovica, v ktorej sa nachádzajú kapitoly *Starosť o seba* a *Estetika existencie*. V týchto kapitolách sa autor „vyhral“ a, musíme to takto napísať, „užíval si“ prácu s antickými textami, ktoré tvoria v štruktúre exkurzné podkapitoly. Autor, ktorého označujeme ako historika antického myslenia, v rámci svojej odbornosti nachádza priestor vo využití Foucaultových výkladov antickej starosti o seba. V jednotlivých exkurzoch (napr. Aischinov

Alkibiadés či Platónov Sókratés) nám autor umožňuje pozrieť sa bližšie na tému starostlivosti o seba a rozširuje nielen svoje majstrovstvo, ale i majstrovstvo prednášok Michel Foucaulta. Didaktický štýl, ktorý autor používa je vyhovujúci pre pokrytie jednotlivých segmentov v primárnom texte, a hodnotíme ich pozitívne, pretože vzniká dojem, že autor publikácie si prepožičiava Foucaultov štýl výkladu a myslenia. Autor svojimi exkurzmi vydarene poukazuje na problematizáciu moderného človeka (subjektu), ktorý je spätý s genealogickým štúdiom starosti o seba, a tá v dnešnej dobe touto knihou pre Suváka (a nás ako poslucháčov či čitateľov) nekončí.

Text a jazyk. Predložený text vyjadruje relatívne uzavretý myšlienkový komplex, pretože zamýšľané vyjadrenie autora je previazané logickou organizáciou jednotlivých prvkov textu. Obsahová, tematická súdržnosť je autorom podchytená. Je pre nás zdrojom o samotnom tvorcovi analyzovaných textov, a taktiež výpoved'ou Suvákovho spôsobu používať zreteľný, didaktický a akademický jazyk. Suvák sa vo svojej knihe nezaobera len tým, čo spája jednotlivé témy, ale aj tým, že porovnáva ďalšie, podrobnejšie rozpracované výklady. Obsahovú stránku textu podmieňuje okrem použitia vedeckého jazyka (pojmológie, gréckych slov), taktiež samotný autorov prístup k textu. V tvorivom procese autor argumentačne obhajuje Foucaultov záujem o antické formy a ak sa Foucault dopustil chýb (viď. Hadot vs Foucault s. 213 – 219), oprávnene ich autor prijíma a pokúša sa ich vysvetliť, obhájiť ako súčasť genealógie moderného subjektu. Autor deklaruje, že nechce ponúknuť komplexný pohľad na problematiku, preto si autor prepožičiava Foucaultov hlas a chronologickým výkladom prednáša. Avšak miestami sa autor akoby príliš snaží a sústreďuje na detailné vysvetlenia i odkazovanie. Nechceme povedať, že je to vyslovene kritický bod, nakoľko sa autorovi darí sprehľadniť vybranú problematiku v čistom a jasnom texte už od prvej kapitoly, v ktorej si kladie za cieľ osvetliť jeden z kľúčových motívov Foucaultovho myslenia. Na začiatku kapitoly si autor pokladá otázku: „K akým zmenám dochádza vo Foucaultových skúmaníach na konci 70. a začiatku 80. rokov?“

Erudovanosť. Ako sme už spomenuli vyššie, autor nám ilustruje svoju analýzu a interpretáciu prednáškovou formou. Použitá forma nám

v prvom rade ukazuje, že je autor dôsledný v celej kompozícii knihy. Práve táto prednášková forma súvisí s východiskami pre napísanie knihy. Suvák pracuje s Foucaultovými prednáškovými cyklami, ktoré sú potom ťažiskom pre jeho vlastnú deskripciu konkrétnych tém. Prehľadným štúdiom jednotlivých historických okolností, rozhovorov, prednášok a textov, vytvára Suvák prepracovanú mozaiku. Autorova erudovanosť sa prejavuje nielen nárokmi, ktoré sú kladené pri spracovaní a vytvorení vedeckej publikácie, ale i v samotnom výbere prezentujúcej formy. Suvákov výklad je založený na vlastnej predstave o sokratovskej tradícii, modernej interpretácii starovekého myslenia, ktorého dominantnú črtu predstavuje kynizmus. Zdôrazňuje, že práve kynický spôsob života má značné možnosti pre nachádzanie filozofického spôsobu života a prístupu k pravde v súčasnej filozofii. Foucault a (možno aj) Suvák majú v tejto knihe spoločné črty, vďaka ktorým spoločne nachádzajú nové možnosti ako už názov knihy napovedá „Od starosti o seba k estetike existencie a ešte ďalej“.

Predložená publikácia otvára priestor na ďalšiu diskusiu, ktorá dôkladne mapuje interpretáciu neskorého Foucaulta. Dôkladný výber načrtnutých tém vytvára ich adekvátne pochopenie, nakoľko sa autor venuje logicko-nadväzujúcej a zmysluplnej interpretácii. Pri čítaní tejto knihy sme mali dojem, že autor sa zámerne vyhýba bežným teoretickým a učebnicovým výkladom, aby vytvoril úspešnú interpretačnú knihu, v ktorej je jeho vlastnoručný podpis.